

Studievoormiddag van 30/09/10 – De nieuwe aansprakelijkheids- regeling voor economische beroepen: rechtspersonen en natuurlijke personen

Sandrine Ghilain
Juridische dienst IAB

Met als doel de “uitoefening in vennootschapsvorm aan te moedigen en te bevorderen, wat een scheiding mogelijk maakt van het professioneel en privévermogen en de zekerheid van de ondernemer versterkt”, formuleerde het kmo-plan dat werd goedgekeurd door de regering in 2008 op initiatief van minister Laruelle, een voorstel om “de uitoefening van gereguleerde beroepen (advocaten, notarissen, gerechtsdeurwaarders, landmeters, ingenieurs, artsen...) in vennootschapsvorm toe te laten”.

Een eerste toepassing van dit plan heeft geleid tot een belangrijke hervorming van de uitoefening van het beroep van architect.

De Wet van 18 januari 2010 betreffende de uitoefening van een vrij en gereguleerd cijferberoep door een rechtspersoon, gestemd op initiatief van minister Laruelle, vormt het tweede luik daarvan.

Deze wet beantwoordt ook aan de vraag van het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten en het Beroepsinstituut van Erkende Boekhouders en Fiscalisten, die werd geformuleerd kort na de parlementsverkiezingen van 2007, om het verbod voor hun leden om de burgerlijke beroepsaansprakelijkheid contractueel te beperken, op te hef-

fen, naar aanleiding van de Wet van 23 december 2005 houdende diverse bepalingen die deze mogelijkheid wel bood aan bedrijfsrevisoren.

De terugkeer naar het “gemeenrecht” van de aansprakelijkheid, dat zo wordt ingeburgerd voor de economische beroepen, wordt evenwel een werk van lange adem.

De algemene lijnen daarvan uittekenen vulde ruimschoots het programma van de studievoormiddag die daartoe door de drie instituten werd georganiseerd op 30 september jongstleden, onder het voorzitterschap van Meester Pierre Van Ommeslaghe.

De heer André Bert opende de studievoormiddag in zijn hoedanigheid van voorzitter van het Interinstitutionencomité. In zijn inleiding onderlijnde hij dat de mogelijkheid om de omvang van de risico's die door een beroepsbeoefenaar worden gedragen via een contract aan te passen, een antwoord vormt op de markt die soms de neiging heeft om aanzienlijke risico's te laten dragen door de beroepsbeoefenaars zonder hen de middelen te bieden om hun opdracht optimaal uit te voeren.

Om zijn aansprakelijkheid te beperken, moet men echter over een document beschikken. Op de websites van de drie instituten zijn er modellen van contracten ter beschikking van de beroepsbeoefenaars.

Daarna volgde een verhelderende samenvatting door Meester Van Ommeslaghe van de algemene principes van de burgerlijke contractuele aansprakelijkheid en van de aansprakelijkheid door onrechtmatige daad, van gevallen van cumul en van samenloop van deze twee soorten aansprakelijkheid.

André Bert, Mr. Pierre Van Ommeslaghe, Michel De Wolf en Etienne Verbraeken

Vervolgens werd het woord gegeven aan twee eminente juristen die het onderzoek voerden naar de gevolgen van de nieuwe wet op de aansprakelijkheidsregeling van cijferberoepsbeoefenaars. Hun uiteenzettingen waren gebaseerd op twee grote pijlers.

Enerzijds, op de toepassing van de leer van “de immuniteit van het orgaan” op zelfstandige beroepsbeoefenaars die hun activiteiten uitoefenen als bedrijfsleider: wanneer de opdracht wordt toevertrouwd aan de vennootschap, is het in principe de rechtspersoon (en dus niet (meer) de beroepsbeoefenaar “natuurlijke persoon”) die de verantwoordelijkheid en de financiële gevolgen draagt in geval van een eventuele niet-uitvoering of foutieve uitvoering.

Overeenkomstig het gemeenrecht is deze immuniteit slechts van toepassing op de contractuele aansprakelijkheid van de vennootschap, binnen de grenzen die traditioneel worden aanvaard door de rechtspraak en de rechtsleer.

De bestuurder, de zaakvoerder of de vaste vertegenwoordiger “natuurlijke persoon” behoudt dus een volledige aan-

sprakelijkheid voor *quasi-delictuele fouten* (dat wil zeggen een tekortkoming tegenover het gedrag van een goede, normaal bekwaam en toegewijde beroepsbeoefenaar in dezelfde omstandigheden) die hij zou begaan in handelingen namens en voor rekening van de vennootschap. Meestal betreft het fouten die schade berokkenen aan *derden* (dat wil zeggen personen met wie de vennootschap geen contractuele band heeft).

De beroepsbeoefenaar draagt ook, net zoals elke andere bestuurder of zaakvoerder van een rechtspersoon, de aansprakelijkheid voor eventuele fouten begaan in het *bestuur* van de vennootschap.

Tot slot blijft hij gehouden tot de *strafrechtelijke* gevolgen van zijn handelingen, eventueel samen met de rechtspersoon voor wiens rekening hij optreedt.

Anderzijds heeft de Wet van 18 januari 2010 het vroegere verbod opgeheven, in het bijzonder voor externe accountants en externe belastingconsulenten, om hun professionele aansprakelijkheid contractueel te beperken.

Daarmee heeft deze wet een echte verandering teweeggebracht voor alle externe leden van het Instituut, of ze nu hun activiteiten uitoefenen via een rechtspersoon of niet.

Voortaan kunnen ze in hun contracten voorzien dat hun aansprakelijkheid beperkt wordt tot een vooraf bepaald bedrag, ofwel kunnen zij bijvoorbeeld bepalen dat alleen specifieke vormen van schade desgevallend aanleiding zullen geven tot een schadevergoeding.

Deze vrijheid is niet absoluut: overeenkomstig het gemeenrecht zijn clausules tot beperking van de aansprakelijkheid die tot gevolg hebben dat aan een verbintenis alle inhoud wordt ontnomen, nietig.

Men kan zich evenmin vrijstellen van zijn aansprakelijkheid voor “opzettelijke” fouten: de Wet van 18 januari 2010 verbiedt aan externe accountants en externe belastingconsulenten om hun aansprakelijkheid te beperken in geval van fout gepleegd met bedrieglijk opzet of met het oogmerk om te schaden.¹

En dan nog moet men kijken naar de hoedanigheid van de cliënt: betreft het toevallig een natuurlijke persoon of een rechtspersoon die handelt met doeleinden die niet in het kader van zijn beroepsactiviteit passen, dan is er een wet van toepassing van het type “bescherming van de consument”², die een eventuele clausule tot beperking van de aansprakelijkheid enkel toelaat op voorwaarde:

- dat deze clausule de wettelijke rechten van de cliënt ten aanzien van de beroepsbeoefenaar in geval van volledige of gedeeltelijke wanprestatie of van gebrekkige uitvoering van één van diens contractuele verplichtingen, niet op ongepaste wijze uitsluit of beperkt,
- dat er over deze clausule afzonderlijk is onderhandeld,

- en dat ze het evenwicht tussen de uit de overeenkomst voortvloeiende rechten en verplichtingen van de cliënt niet aanzienlijk verstoort.

Na deze schitterende interventies richtte minister Laruelle zich tot de aanwezigen om te getuigen van het vertrouwen dat ze stelde in de economische beroepen, een vertrouwen dat zich heeft vertaald in de recente toekenning van twee nieuwe opdrachten in de procedure om “Initio”-leningen te verkrijgen en bij de oprichting van een “Starters”-bvba.

De minister herhaalde haar visie op de rol van beroepsbeoefenaars, wiens interventie wordt beschouwd als een essentiële schakel in de keten van het succes van ondernemingen.

De beperking van de aansprakelijkheid betekent volgens haar geen totale vrijheid: de beroepsbeoefenaar blijft verantwoordelijk voor de kwaliteit van zijn handelingen. Deze evolutie vormt evenwel een stap in de richting van een grotere professionalisering van de sector en van de vrije beroepen in het algemeen, en moet het in het bijzonder mogelijk maken om de overdracht van kantoren te vergemakkelijken.

Een spreker uit de verzekeringssector herinnerde vervolgens aan de fundamentele kenmerken van de collectieve polissen, aangeboden door de drie instituten aan hun leden (verzekerde bedragen, activiteiten en personen).

Om te eindigen, illustreerde een deskundige in het beheer van schadegevallen “burgerlijke beroepsaansprakelijkheid van economische beroepen”, aan de hand van enkele concrete voorbeelden eenvoudige aanbevelingen uit de praktijk die toelaten de gevallen van aansprakelijkheidstelling te beperken.

De voormiddag werd afgerond met een debat onder leiding van André Killesse, met onder andere Jan Sap, algemeen directeur van UNIZO, en Philippe Lambrecht, bestuurder – algemeen secretaris van de VBO.

Aan de heer Jean-Luc Killesse, die het IAB vertegenwoordigde, werd gevraagd om zijn mening te geven over de manier waarop efficiënt een beperking van de aansprakelijkheid tot een specifiek bedrag kan worden gerealiseerd.

¹ Artikel 33 van de wet van 22 april 1999 met betrekking tot boekhoudkundige en fiscale beroepen, zoals gewijzigd door de wet van 18 januari 2010 betreffende de uitoefening van een vrij en gereguleerd cijferberoep door een rechtspersoon.

² Wet van 2 augustus 2002 betreffende de misleidende reclame, de onrechtmatige bedingen en de op afstand gesloten overeenkomsten inzake de vrije beroepen (BS, 20/11/2002).

De deelnemers aan het panelgesprek onder leiding van de heer André Killesse

De gemakkelijkste oplossing zou zijn om beroepsaansprakelijkheid te beperken tot het bedrag dat wordt gedekt door het verzekeringscontract via een type clause in de algemene of bijzondere voorwaarden. Dergelijke contractuele bepalingen worden, bijvoorbeeld, door bepaalde ordes van advocaten toegelaten.

Vandaag is het bedrag van de waarborg van het verzekeringscontract BA dat door het IAB werd onderhandeld, en dat door talrijke externe accountants en externe belastingconsulenten wordt onderschreven, 2 500 000 EUR per verzekeringsjaar en per schadegeval.

Een beperking van de beroepsaansprakelijkheid tot een lager bedrag kan bijgevolg van nut zijn aangezien op die manier een eventuele overschrijding van het gewaarborgde bedrag, ingeval van opeenvolging van belangrijke schadegevallen in eenzelfde verzekeringsjaar, kan worden vermeden.

Hoe dient deze beperking dan te worden bepaald?

Een mogelijkheid die vaak ter sprake komt, is om het bedrag van de aansprakelijkheidbeperking vast te leggen op

een veelvoud van de erelonen. Naast de eenvoud van de berekening, benadrukt deze methode het verband waarover gesproken wordt in de inleiding, tussen het risico dat de beroepsbeoefenaar op zich neemt, en de middelen die hem worden gegeven om een bepaalde opdracht tot een goed einde te brengen.

Maar van welke erelonen wordt er eigenlijk gesproken? Gaat het over de erelonen die in de loop van een kalenderjaar jaar worden gefactureerd of over de erelonen die betrekking hebben op de diensten geleverd voor een bepaald boekjaar?

Voor bepaalde opdrachten is het dus niet zo eenvoudig als het lijkt. Het contract zal nochtans duidelijk moeten zijn, om uitvoering te krijgen: een nauwkeurige opstelling dringt zich op.

Wat het veelvoud van de erelonen betreft dat zou kunnen worden toegepast, bestaat er geen "gouden regel". Dat aantal moet in elk geval zo worden bepaald dat het bedrag van de aansprakelijkheid dat door de beroepsbeoefenaar uiteindelijk wordt aanvaard, niet onder een peil komt te staan, waardoor

aan de verbintenis van de beroepsbeoefenaar alle inhoud wordt ontnomen. Dit zou bovendien ook als een tekortkoming ten aanzien van de beginselen van waardigheid, kiesheid en rechtschapenheid kunnen worden beschouwd.

Tenslotte dient eraan te worden herinnerd dat deze mogelijkheid van contractuele beperking van de beroepsaansprakelijkheid niet bestaat voor de opdrachten waarvan de uitvoering door of krachtens de wet aan de externe accountant of bedrijfsrevisor wordt toevertrouwd, bij gebrek aan een commissaris. Deze opdrachten zijn sowieso onderworpen aan een wettelijk aansprakelijkheidsplafond van 3 000 000 EUR of 12 000 000 EUR wanneer de opdracht bij een beursgenoteerde vennootschap wordt uitgevoerd.³

We stellen na dit volledige programma vast, dat het laatste woord nog niet is gezegd over deze complexe materie. Het zal aan de beroepsbeoefenaars zijn om zich te positioneren en, in tweede instantie, aan de hoven en rechtbanken om te arbitreran.

Met een aanwezigheid van ongeveer 700 personen en de terbeschikkingstelling van documentatie, die elke geïnteresseerde in de mogelijkheid zal stellen de veranderingen op te nemen, en de manier te bepalen waarop hij ze ten uitvoer zal brengen, lijkt de doelstelling die de instituten hadden vooropgesteld bij de organisatie van deze voormiddag in elk geval behaald. ●

Wanneer u VROEGER een professioneel krediet wilde aanvragen, moest u...

☒ een afspraak maken	☒ het bureau binnenstappen
☒ vrij nemen	☒ uw verhaal vertellen
☒ naar de bank gaan	☒ naar huis gaan
☒ stilstaan in 't verkeer	☒ terugkeren met bijkomende documenten
☒ door de regen lopen	☒ op de beslissing wachten
☒ het kantoor binnengaan	☒ ...

NU, belt u gewoon onze kredietspecialisten: 02 464 64 01

Of u nu klant bent of niet, ING maakt u het leven een stuk makkelijker. U krijgt vanaf vandaag immers de mogelijkheid een professioneel krediet aan te vragen via telefoon, web en natuurlijk ook in uw ING kantoor.

Uw aanvraag wordt bovendien razendsnel behandeld door de kredietspecialisten van het ING BusinessCredit Center, zodat u geen kostbare tijd verliest. Want daar gaat het u als zelfstandige toch om?

www.ing.be

ING

Uw aanvraag van een professioneel krediet per telefoon, via web of in uw ING-kantoor verbindt u met ING België, noch uzelf, zolang u geen kredietcontract hebt ondertekend in uw ING-kantoor (onder voorbehoud van voorafgaande aanvaarding van uw dossier door ING België). Krediet met professioneel doel onder voorbehoud van aanvaarding door ING België en mits wederzijds akkoord. ING België NV - Kredietgever/Bank - Marnixlaan 24, B-1000 Brussel - RPR Brussel - Btw BE 0403.200.393 - BIC (SWIFT) BBRUBEBB - Rekening: 310-9156027-89 (IBAN: BE45 3109 1560 2789). Verantwoordelijk uitgever: Philippe Wallez Marnixlaan 24, B-1000 Brussel.

³ Artikel 17 van de wet van 22 juli 1953 houdende oprichting van een Instituut van de Bedrijfsrevisoren en organisatie van het publiek toezicht op het beroep van bedrijfsrevisor, gecoördineerd op 30 april 2007.